

KOSTEL SV. MIKULÁŠE
ST. NICHOLAS CHURCH

Úvod

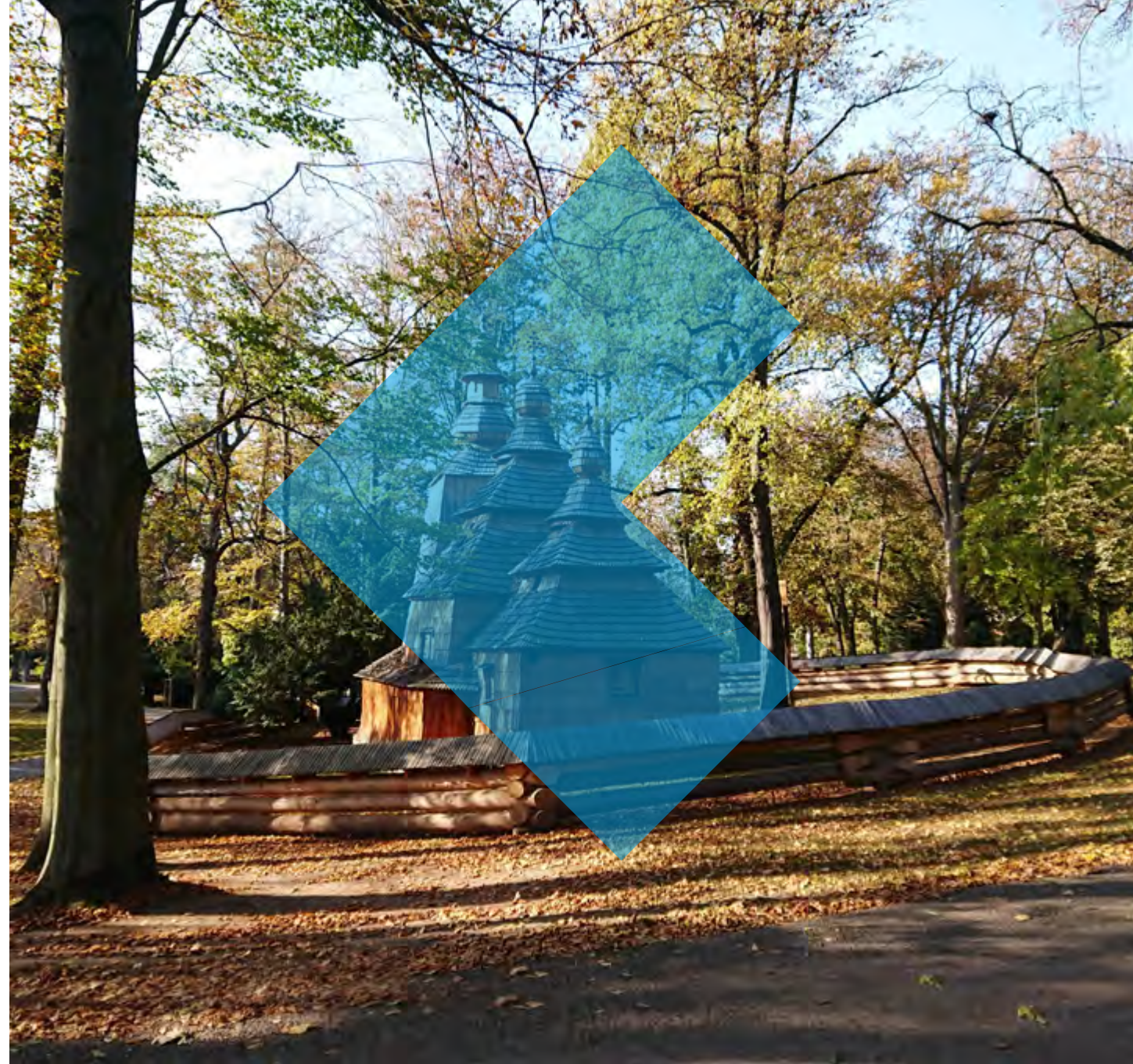
Dřevěný kostel svatého Mikuláše stojící v Jiráskových sadech umožňuje návštěvníkům nahlédnout do duchovního světa jiné kulturní tradice. Kostel je spjat s bohatou a dlouhou historií Karpat a jejich tamějších obyvatel. Dříve se tradovalo, že byl kostel původně vystavěn kdesi v Polsku. Tuto domněnku se však podařilo v nedávné době vyvrátit. Drobná dřevěná stavba byla postavena na východním Slovensku a v roce 1935 byla převezena do Hradce Králové.

Kostel byl v červenci roku 2019 po dvouapůlleté technologicky náročné rekonstrukci opětovně zpřístupněn.

Introduction

The wooden church of St. Nicholas located in Jirásek Gardens gives visitors an insight into the spiritual world of a different culture. The church is linked with the long history of the Carpathian Mountains and their people. The legend goes that the church was originally built somewhere in Poland. However, this was recently disproved. The small wooden building was built in Eastern Slovakia. In 1935, it was moved to Hradec Králové.

In July 2019, the church was reopened after a technologically demanding renovation that lasted 2 years.



Kostel v Habuře a Malé Poľaně

Kostel byl postaven počátkem 17. století jako pravoslavný ve východoslovenské obci Habura. Zde byl zasvěcen svatému Michaelovi archandělovi. Po požáru Habury v roce 1740 si obec nechala postavit nový kamenný kostel a tento dřevěný kostelík se rozhodla prodat. Zájem projevila nedaleká obec Malá Poľana, kam byl roku 1743 převezen a později zde v upravené podobě postaven. Teprve roku 1759 byl však prodej kostela potvrzen biskupským úřadem v Mukačevě, kostel byl vysvěcen a odevzdán pod ochranu sv. Mikuláše Divotvorce. V této době se však již jednalo o kostel řeckokatolický.

Podoba haburského kostela nám není známa. Dle dobových analogií však můžeme soudit, že se jednalo o třívěžový trojdílný kostel s nejvyšší střední věží, tzv. kostel bojkovského typu. Původní uspořádání trámů ve srubové konstrukci nebylo při přesunu kostela z Habury do Malé Poľany dodrženo – trámy byly kráceny a zpřeházeny, což dokládají nenavazující zbytky nástěnných maleb. Při stavebně historickém průzkumu byly malby na trámech virtuálně spojovány, čímž bylo zjištěno, že původní kostel byl zcela jistě větší.

Podoba kostela po jeho výstavbě v Malé Poľaně není opět jasná. Spíše se však stále jednalo o kostel tzv. bojkovského typu. Nosné konstrukce západní věže byly dendrochronologií datovány do roku 1801. Jedná se tedy o dostavbu svědčící

The church in Habura and Malá Poľana

The church was built as an Orthodox church at the beginning of the 17th century in the Eastern Slovakian village of Habura. It was dedicated to archangel Michael. After the fire of Habura in 1740, the village had a new stone church built and decided to sell the old wooden church. A nearby village, Malá Poľana, showed interest and had the church moved to the village in 1743. It was re-erected in a modified form. However, the sale was not confirmed by the bishopry in Mukačev until 1759. It was blessed as a Greek-Catholic church and put under the protection of St. Nicholas the Wonderworker.

It is unknown to us how the church looked when it was in Habura. Studying contemporary analogies, it was probably a three-spire, three-part church with the middle tower being the tallest, the so-called Bojkovsko type. The original log-house-type order of beams was not preserved when the church was moved from Habura to Malá Poľana – beams were shortened and disarranged, which is apparent from unconnected murals. During an archaeological survey of the building, the murals were connected using a computer. This proved that the original church was larger.

How the church looked after being re-erected in Malá Poľana is also uncertain. It is estimated that it kept the Bojkovsko type characteristics. The skeleton of the western spire was dated

o pronikání baroka a latinizaci této oblasti.

Převážná většina mobiliáře kostela byla vyrobena v 18. století, krátce po přesunu kostela do Malé Poľany. Později byl mobiliář vyměněn či doplněn o některé mladší prvky – spodní část ikonostasu, vysoké svícny.

back to 1801 using dendrochronology. This provides evidence of an extension, which indicates the Baroque style was coming into the region. This is a proof of Latinization.

The majority of the objects inside the church were made in the 18th century, shortly after the church was moved to Malá Poľana. Some pieces were added – e.g. the lower part of the iconostasis, and tall candle holders.

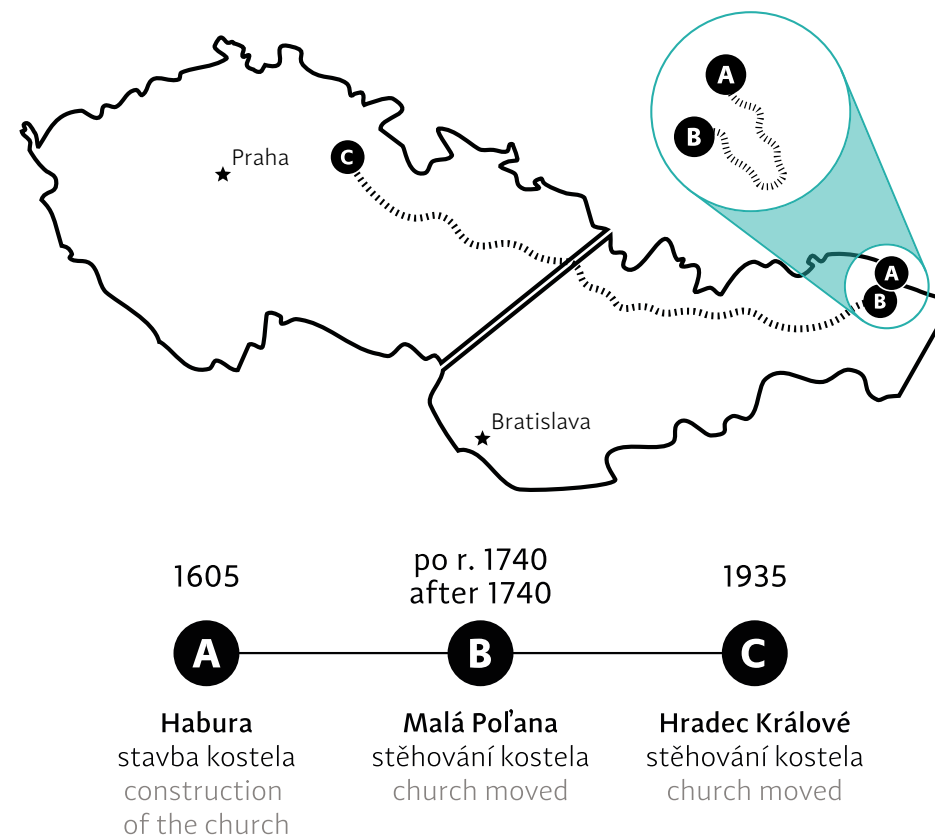




Foto: Státní okresní archiv Hradec Králové

Koupě kostela

První nabídka koupě tehdy ještě blíže nespecifikovaného dřevěného kostelíka přišla od slovenského stavitele Alojze Matulíka městu Hradci Králové v polovině března 1935. Již začátkem dubna se zástupci města včetně tehdejšího starosty Josefa Pilnáčka vypravili na východní Slovensko, kde si prohlédli trojici kostelů k potenciálnímu prodeji. Jako nejvhodnější byla vybrána stavba v Malé Poľaně. Cena prodeje a převozu činila 40.000 Kč. Tato částka byla dle návrhu starosty Pilnáčka vyplacena z jeho neproplacené odměny za úřadování, nikoliv z městské pokladny. Vojenská správa věnovala městu potřebný pozemek v Jiráskových sadech. Bylo rovněž rozhodnuto doplnit kostelík o samostatně stojící kříž a ohradní zeď se vstupní brankou.

Ne všichni však přivítali rozhodnutí o koupi kostela s nadšením. Proti koupi razantně vystoupil tehdejší „Spolek pro okrašlování a ochranu domoviny v Hradci Králové“. S námitkami, že je ve městě zapotřebí spíše dětských hřišť, neuspěli.

Purchase of the church

The first offer for a then unspecified wooden church came from a Slovakian architect named Alojz Matulík. Matulík sent the offer to Hradec Králové in the middle of March 1935. At the beginning of April, the representatives of the city, including the mayor Josef Pilnáček travelled to Eastern Slovakia. During the trip, they looked at three churches that were for sale. The church in Malá Poľana was evaluated as the most suitable one. The price for the church and its transport was 40,000 CZK. On Mayor Pilnáček's request, this amount was not paid using the city's money, but from the mayor's unclaimed salary. The army donated the piece of land in Jiráskovy Gardens. A standalone cross and a fence with a gate were also built.

Not everyone supported the purchase. It was strongly opposed by a group of residents who claimed that the city needs playgrounds more than a church. However, those claims were unsuccessful.

Převoz a stavba kostela

Kostel se v Malé Poľaně začal rozebírat v květnu roku 1935. Cenné části byly zabaleny do 11 beden a vše bylo dopraveno na vlakové nádraží do Medzilaborců. Ze Slovenska byl rovněž přivezen štípaný šindel a dřevo na vstupní branku. Na ohradní zeď mělo být použito místní dřevo.

Obyvatelé Malé Poľany se s kostelem náležitě loučili: „Odvozenie kostola z obce bolo veľmi dojemné pres to, že občania sú vám povďační že ste kostol kúpili. Celý rozobraný kostol i s bednami bol naložený v piatok na 22 povozu. V sobotu ráno ačkoliv bol všedný pracovný deň prišli sa s kostolom rozlúčiť vo sviatočných oblekov všetkí občania, starí i mladí. Za vyzvanenia oboch zvonov na novom kostole a za pláče všetkých občanov hnul sa dlhý sprievod s vesnice a všetkí vesničaná sa rozošli teprve až posledný povoz zmizol ím z obzoru.“

Počátkem června 1935 byl kostel po železnici převezen do Hradce Králové. Společně s ním přijela do Hradce Králové i skupina slovenských tesařů se stavitelovým asistentem, jenž byl přítomen při rozebírání kostela. Se stavbou kostela se započalo 17. června a do 30. tohoto měsíce zde pracovalo devět osob.

Restaurování mobiliáře kostela provedl Bohumil Lizner. Některé umělecké prvky prošly poměrně rozsáhlou přemalbou.

Transport and re-erection of the church

In Malá Poľana, the disassembly of the church started in May 1935. Valuable parts were put in 11 crates and everything was transported to a train station in Medzilaborce. The shingles and wood used for the gate were also transported from Slovakia. The fence was built using locally-sourced wood.

The residents of Malá Poľana bid proper farewell to the church: „The transport of the church from the village was an emotional affair despite the fact that the inhabitants are grateful that you bought it. On Friday, the whole disassembled church along with the crates were put on 22 wagons. Even though it was a workday, on Saturday, both old and young residents in formal dress came to say goodbye to the church. The bells on the new church were ringing when the wagons started moving. The crowd shed tears and did not disperse until the last wagon disappeared out of sight.“

At the beginning of June 1935, the church was transported via train to Hradec Králové. A group of Slovakian carpenters and a craftsman who was present during disassembly arrived with the transport. 9 people put the church together between 17 and 30 June.

The furniture was restored by Bohumil Lizner. Some art pieces underwent rather extensive changes.





STAROBYLÝ • TENTO • KOSTELÍK
PŘEVEZEN • BYL
Z • VÝCHODNÍHO • SLOVENSKA
NA • PAMĚŤ • VŠECH
KDOŽ • ZA • SVĚTOVÉ • VÁLKY
1914 - 1918
OBĚTOVALI • ŽIVOT • ZA • LEPŠÍ
PŘÍŠTÍ • ČESKOSLOVENSKA
VĚNOVAL
STAROSTA JOSEF V.B. PILNÁČEK
MCMXXXV

Kostel jako památník oběti 1. světové války

Blízkými boji první světové války byl kostel z vnější strany výrazně poškozen. Od března do května roku 1915 bojovala v oblasti Medzilaborců mimo jiných 1. a 2. rota a Sokolská četa České družiny. Zástupci města proto rozhodli, že kostel bude sloužit jakožto památník obětem 1. světové války.

Vstupní branka kostela byla osazena litou votivní deskou připomínající účel, za jakým byla tato stavba do Hradce Králové přivezena. V kostele se nacházela pamětní kniha padlých – Hradec Králové svým vojákům – obsahující obrazy z mobilizace 1914, obrazy a životopisy padlých královéhradeckých vojáků a obrazy z října 1918. Votivní deska i pamětní kniha byly pravděpodobně v pozdějších letech zničeny. V roce 2000 byla pamětní deska díky potomkům tehdejšího starosty Josefa Pilnáčka na branku znovu osazena.

Church as a memorial to the fallen in World War I

The outside of the church was severely damaged by World War I fighting. Between March and May 1915, the Medzilaborce area experienced combat involving (among others) the 1st and 2nd Sokol platoon of the Czech Companions (Česká družina). As a result, town representatives decided that the church would serve as a memorial to the fallen in World War I.

A cast plaque describing the reason why the church was brought to Hradec Králové was installed at the entry gate. There used to be a book in the church commemorating the fallen. It was called Hradec Králové svým vojákům (Hradec Králové for its fallen soldiers) and contained pictures of the mobilization in 1914, and pictures and biographies of fallen soldiers from Hradec Králové from October 1918. However, both the plaque and the book were probably destroyed. In 2000, the plaque was reinstalled at the gate thanks to mayor Josef Pilnáček's descendants.

Transfery dřevěných kostelů

V průběhu první světové války bylo na východním Slovensku i v Podkarpatské Rusi poškozeno mnoho dřevěných kostelů. Obce si navíc budovaly kostely nové, kamenné. Na údržbu starých kostelíků tak nezbývaly peníze a objekty chátraly.

Po vzniku samostatné Československé republiky měly české země o tyto objekty zvýšený zájem. Celkem bylo převezeno pět kostelů z Podkarpatské Rusi a jeden kostel z východního Slovenska (Nižné Selišťa – Blansko; Hliňanec – Kunčice pod Ondřejníkem; Obava u Mukačeva – Nová Paka; Medvedovce u Mukačeva – Praha; Velká Kopaňa u Sevljuše – Dobříkov; Malá Poľana – Hradec Králové).

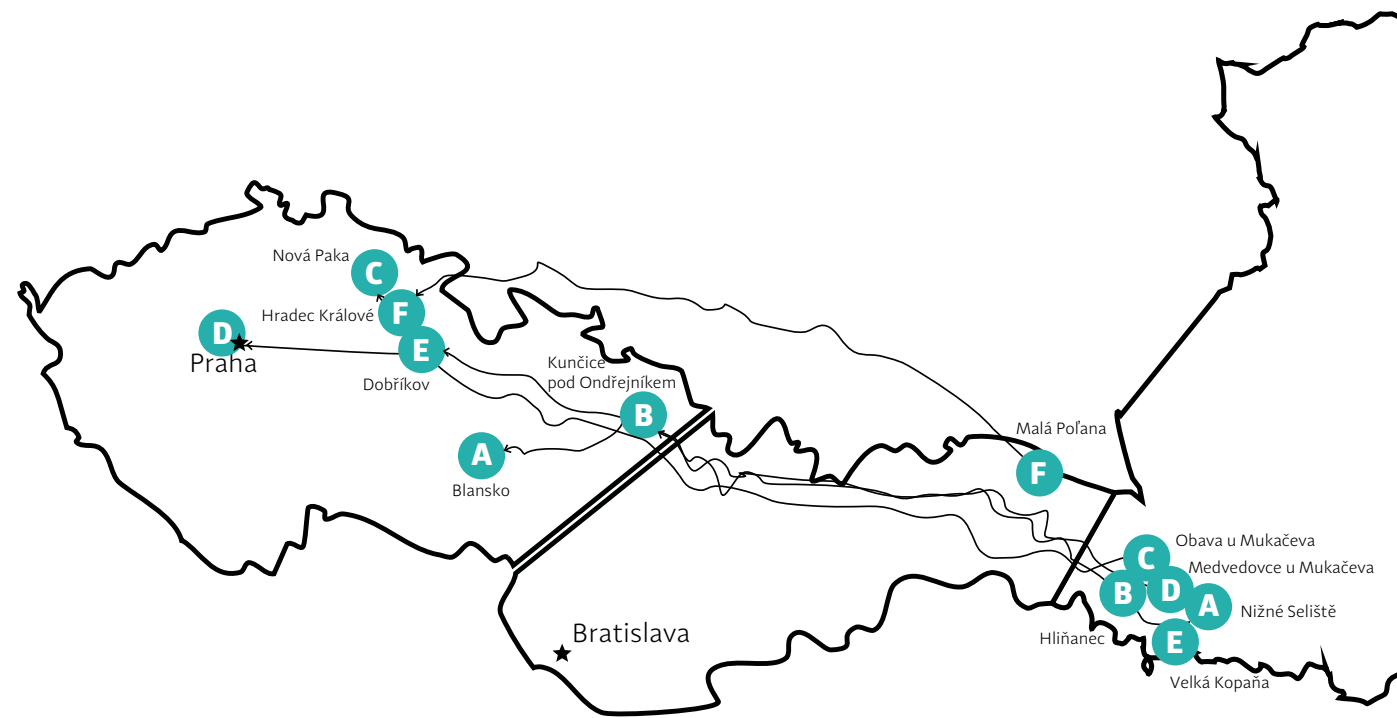
Transferované kostely patří do skupiny velmi hodnotných dřevěných karpatských sakrálních staveb. V roce 2008 bylo osm nejvýznamnějších dřevěných kostelů na Slovensku z 16. až 18. století zapsáno na Seznam světového dědictví UNESCO.

Relocation of wooden churches

During World War I, multiple wooden churches in Eastern Slovakia and Carpathian Ruthenia were damaged. Villages were also building new churches from stone. As a result, there were not enough resources to maintain old wooden churches and they began to deteriorate.

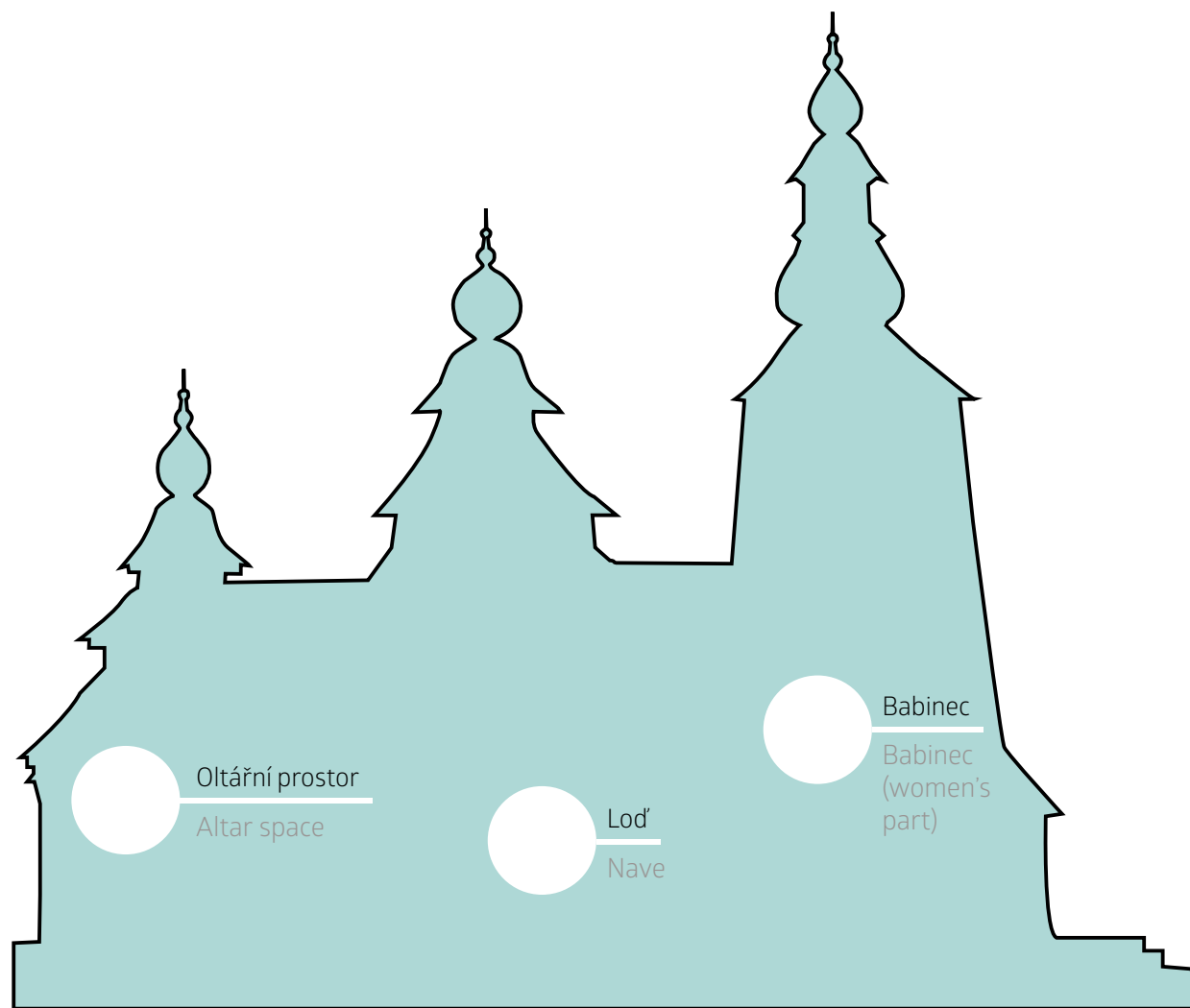
After Czechoslovakia was formed, Czech lands were interested in these buildings. 5 wooden churches were transported from Carpathian Ruthenia and 1 from Eastern Slovakia (Nižné Selišťa – Blansko; Hliňanec – Kunčice pod Ondřejníkem; Obava u Mukačeva – Nová Paka; Medvedovce u Mukačeva – Praha; Velká Kopaňa u Sevljuše – Dobříkov; Malá Poľana – Hradec Králové).

Relocated churches belong to a group of very valuable wooden Carpathian religious buildings. In 2008, 8 of the most important wooden churches in Slovakia dating from the 16th to 18th century were inscribed on the UNESCO World Heritage List.



- A** Nízke Selišťa → Blansko
- B** Hliňanec → Kunčice pod Ondřejníkem
- C** Obava u Mukačeva → Nová Paka

- D** Medvedovce u Mukačeva → Praha
- E** Velká Kopaňa u Sevljuše → Dobříkov
- F** Malá Poľana → Hradec Králové



Kostel je složen ze tří částí:

Babinec – chrámová předsíň; místo pro kajícíníky a ženy

Lod' – největší část kostela, v níž se shromažďují věřící

Oltářní prostor – místo, v němž kněží slouží nejdůležitější bohoslužebné úkony

Prostor oltáře a lodě odděluje ikonostas.

The church consists of three parts:

Babinec (women's part) – narthex; space for penitents and women

Nave – the largest part of the church available for lay worshippers

Altar space – space used by clergy for ceremonial purposes

The altar and nave are separated by an iconostas.





Sakrální areál

Sakrální areál je kromě samotného kostela tvořen samostatně stojícím křížem, vstupní brankou a ohrazením.

Vlastní kostel je trojsrubá stavba, kdy každá část je zakončena věžičkou symbolizující Svätou Trojici. Nejvyšší věž štenýřové konstrukce vztyčená nad západním dílem byla postavena až později (v 18. století). Vnější plášť kostela je tvořen štípaným modřínovým šindelem.

Severozápadně od kostela byl vztyčen dřevěný kříž se symboly umučení Ježíše Krista - Arma Christi. Dřevěný kříž je doplněn plechovým malovaným Kristem a plechovou stříškou. Postava ukřižovaného Krista je pouze kopií, originál je uložen v depozitáři. Nápis INBI nad horním břevnem je východní obdobou nám známějšího INRI - Iesus Nazarenus Rex Iudaeorum, česky - Ježíš Nazaretský, král židovský.

Areál kostela je vymezen ohradou ze sroubených kuláčů a vstupní brankou. Jelikož se ohrada ani vstupní branka v Malé Poľaně nedochovala, posloužila jako předloha branka a ohrada sakrálního areálu v Nižním Mirošově.

Church site

Besides the church, the site contains a standalone cross, entry gate, and a fence.

The church itself consists of three parts topped with spires which symbolise the Holy Trinity. The tallest pole-frame spire over the western part was added later (in the 18th century). The building's exterior is made of larch shingles.

North-west of the church is a wooden cross with symbols of Jesus' Passion - Arma Christi. The cross is fitted with a sheet-metal painting of Jesus Christ and a roof. The painting is a copy, the original is stored in a depository. The „INBI“ inscription above the top crossbar is an Eastern version of INRI - Iesus Nazarenus Rex Iudaeorum, which means Jesus the Nazarene, King of Jews.

The church site is surrounded by a timber fence with an entry gate. Since neither the fence nor the gate survived in Malé Poľana, the current fence and gate were made according to a church site in Nižní Mirošov.



Malby na trámec

Interiér kostela v Habuře byl opatřen bohatou malířskou výzdobou. Její části je možné spatřit v kostele i dnes.

Před zahájením malířských prací byly mezery mezi trámy či praskliny přelepeny pruhy plátna. Poté bylo dřevo napuštěno kličovou vodou a na povrch byl aplikován tenký nátěr přírodní křídly. Samotná malba byla vytvořena omezeným množstvím barev. Hlavní kresebné linie jsou provedeny černou štětcovou linkou, která je doplněna bílým tónem jako akcentem světla.

Již při prvním transferu kostela z Habury do Malé Poľany byly trámy zpřeházeny a dle poznatků stavebně historického průzkumu byla část trámů zkrácena či vůbec nepoužita. Celé obrazy zde již tedy nejsou viditelné.

V kostele se hojně vyskytují menší malovaná orámovaná pole znázorňující zřejmě dva rozpoznávané motivy - život Ježíše Krista a Přesvaté Bohorodice. „Velké“ malby se bohužel nepodařilo složit. Patrně se tu nacházejí výjevy Stvoření světa a Posledního soudu. Tuto hypotézu podporuje i čitelný nápis „Když člověk umírá, smrt kosu nastavuje“.

Paintings on timbers

The interior of the church in Habura was richly decorated with numerous paintings. Parts of those paintings can be seen in the church even today.

Before the paintings were painted, gaps between timbers and cracks were covered by strips of canvas. After that, the timbers were soaked in animal glue and the surface was painted with a thin layer of natural chalk. The paintings were completed using only a handful of colours. The main contours are drawn using black line accompanied by white tones for light toning.

During the first transfer of the church from Habura to Malá Poľana, the timbers were disarranged and many of them were shortened or not used at all, according to an archaeological survey of the building. As a result, the complete paintings cannot be seen in the church today.

Throughout the church, there are smaller framed fragments of paintings which probably depict two motifs - the life of Jesus Christ and the Mother of God. Sadly, large paintings could not be re-assembled. It seems that there were depictions of Genesis and the Last Judgement. This hypothesis is confirmed by a legible inscription „Když člověk umírá, smrt kosu nastavuje“ („When a person is dying, death prepares the scythe“).



Ikonostas

Prostor oltáře od loďe odděluje ikonostas zhotovený v druhé polovině 18. století.

1. řada

Spodní řadě ikonostasu dominuje trojice vstupů. Bohatě vyřezávaná carská (královská) vrata s šesti medailonů, kterými vchází a vychází pouze duchovní, se nacházejí uprostřed této řady. V medailonech jsou zobrazeni Archanděl Gabriel, Panna Marie a čtyři evangelisté – Jan, Lukáš, Matouš a Marek. Nalevo od carských dveří je umístěna ikona Přesvaté Bohorodice (Panna Marie), napravo ikona Ježíše Krista. Při severní stěně se nachází ikona Archanděla Michaela, při protilehlé stěně ikona svatého Mikuláše.

Iconostasis

The altar and the nave are separated by an iconostasis created in the second half of the 18th century.

1st row

The bottom row of the iconostasis is dominated by three doors. A richly engraved tsar (royal) door is in the middle. It bears 6 medallions and is only used by clergy. The medallions portray Archangel Michael, Virgin Mary, and four evangelists – John, Luke, Matthew, and Mark. On the left side of the door is an icon of the Mother of God (Virgin Mary), on the right there is an icon of Jesus Christ. At the northern wall there is an icon of Archangel Michael, and at the opposite wall there is an icon of Saint Nicholas.



2. řada (tzv. Svátková)

Svátková řada zvaná též Dódekaortón obsahuje ústřední ikonu s Poslední Večeří Pána Ježíše. Po stranách je pak vyobrazeno dvanáct křesťanských svátků - výjevů ze života Panny Marie a Ježíše Krista.

1. Narození Panny Marie, 2. Uvedení Panny Marie do chrámu, 3. Narození Krista, 4. Křest Páně, 5. Obětování Páně, 6. Zvěstování Panny Marie, 7. Vjezd Ježíše do Jeruzaléma, 8. Vzkříšení Páně, 9. Nanebevstoupení Páně, 10. Svatá Trojice – Sestoupení Sv. Ducha na apoštoly, 11. Proměnění Páně, 12. Zesnutí Panny Marie

3. řada

Hlavní ikonou tzv. řady Deesis je ikona zachycující žehnajícího Krista. Po jeho bocích jsou vyobrazeni Přesvatá Bohorodice a Jan Křtitel, modlící se k němu za spásu světa. Kristus drží v levé ruce otevřené evangelium s textem „Přijďte blahoslavení Otce mého a následujte mě.“

Po obou stranách ústředního motivu se nacházejí ikony dvanácti apoštolů: Tomáš, Bartoloměj, Marek (evangelista), Ondřej, Matouš (evangelista), Petr, Pavel, Jan (evangelista), Lukáš (evangelista), Jakub, Šimon, Filip. Nad každým z apoštolů je v modrém poli nápis „svatý apoštol“ a jeho jméno.

2nd row (also known as the feast row)

The feast row (also known as Dódekaortón) contains an icon depicting the Last Supper of Jesus Christ. On both sides of it are depictions of 12 great Christian feasts – depictions from the lives of Virgin Mary and Jesus Christ.

1. The Nativity of Theotokos, 2. The Entrance of Theotokos into the Temple, 3. Nativity of Christ, 4. Theophany, 5. Presentation, 6. Annunciation, 7. Palm Sunday, 8. Resurrection, 9. Ascension, 10. Pentecost, 11. Transfiguration, 12. Dormition

3rd row

The main icon of the so-called Deesis row is an icon depicting Christ blessing people. Standing on each side of Christ is the Mother of God and John the Apostle, praying to Christ to save the world. In his left hand, Christ holds a piece of text saying „Come, blessed of my father and follow me.“

On both sides of the main motif are icons of 12 apostles: Thomas, Bartholomew, Mark the Evangelist, Andrew, Matthew the Evangelist, Peter, Paul, John the Evangelist, Luke the Evangelist, James, Simon, and Philip. Above each apostle are the words „svatý apoštol“ („saint apostle“) and their name in a blue field.



4. řada

Centrálním a nejvyšším prvkem ikonostasu je osmihrotý kříž. Lebka se zkříženými hnáty ve spodní části kříže symbolizuje ukřižování na Golgotě – z hebrejštiny místo lebeční. Součástí kříže jsou mučící nástroje Kristovy - Arma Christi: kopí, jímž byl Kristovi proboden bok a tyč s houbou namočenou do octa. Ta byla Kristovi podána k ústům, když visel na kříži. Při stranách kříže jsou postavy Přesvaté Bohorodice a apoštola Jana Theologa. Součástí této nejvyšší řady je rovněž šest trojlístkových medailonů s dvanácti starozákonními proroky - Daniel a Jeremiáš, Amon a Asafat, Áron a Zachariáš, Mojžíš a Eliáš, David a Malachiáš, Šalamoun a Melchisedech. Každý prorok drží v rukou rozvinutý svitek se svým jménem.

4th row

The central and tallest element of the iconostasis is an 8-pointed cross. A skull and crossbones at the bottom of the cross symbolise the crucifixion at Golgotha – a place of skulls from Hebrew. Instruments of the Passion are included – Arma Christi: the Holy Lance used to pierce Jesus' side and the Holy Sponge soaked in vinegar set on a stick. The sponge was offered to Christ on the cross. On the sides of the cross are the Mother of God and John the Theologian. The top row also contains 6 three-leaf medallions depicting twelve Old-Testament prophets – Daniel and Jeremiah, Amon and Asafat, Aaron and Zechariah, Moses and Elias, David and Malachi, Solomon and Melchisedec. Each prophet holds a scroll with their name.







Prestol s hlavním oltářem a žertveník s bočním oltářem

Uprostřed oltářního prostoru se nachází sroubený dřevěný stůl zvaný prestol. Pod prestolem je uložen mlýnský kámen značící koloběh života a smrti. Na prestolu stojí bohatě zdobená edikula (malý oltář nebo kaplička s obrazem uvnitř) s ikonou Piety – Přesvatá Bohorodice (Panna Marie) s tělem mrtvého Krista.

Dřevěná darochranitelnice (nádoba na dary) určená pro uložení nádob s Eucharistií je postavena na prestolu před edikulou. Eucharistie (chléb a víno) připomínají Poslední večeři Ježíše Krista. Při krajích prestolu stojí dva svícny v podobě mužských postav - světloňošů.

V severovýchodním koutě oltářního prostoru se nachází žertveník – menší stůl, na němž se připravuje chléb a víno ke svaté oběti. Na žertveníku stojí rezbářsky zdobená edikula s ikonou Zvěstování Přesvaté Bohorodice. I na žertveníku je postavena dřevěná darochranitelnice.

Prothesis with the main altar and an oblation table with the side altar

In the middle of the altar space is a timber table called a prothesis. Underneath the prothesis is a mill stone, which is a symbol of the eternal cycle of life and death. On top of the prothesis is a richly decorated aedicule (small altar or a chapel with a picture inside) with an icon of Pietà – the Mother of God (Virgin Mary) holding the dead Jesus Christ.

A wooden tabernacula (a box for gifts) dedicated for storing containers with Eucharists is placed on the prothesis in front of the aedicule. Eucharist (bread and wine) symbolise the Last Supper of Jesus Christ. At the edges of the prothesis are two man-shaped candle holders – light bearers.

In the north-Eastern corner of the altar space is an oblation table – a smaller table where bread and wine are prepared for the Holy Sacrifice. On top of the oblation table is an engraved aedicule with an icon of the Annunciation of the Mother of God. The oblation table also holds a wooden tabernacula.

Mobiliář kostela

V interiéru kostela je zavěšeno celkem pět obrazů.

Obraz svatého Mikuláše – Divotvorce: svatý Mikuláš je zde zobrazen s biskupskou mitrou na hlavě a s biskupskou berlou v pravé ruce. Levou rukou přidržuje zavřenou knihu Evangelia.

Obraz Ježíše Krista – Soudce s Přesvatou Bohorodicí a Janem Křtitelem: Přesvatá Bohorodice a Jan Křtitel přistupují ke Kristu, aby se modlitbou přimluvili za lidstvo při Posledním soudu.

Obraz Přesvaté Bohorodice Hodégétria: polopostava Bohorodice drží v levé ruce posazeného Krista, druhou rukou ukazuje gesto přimluvy. Ježíš Kristus jednou rukou žehná, v druhé ruce drží knihu. Z této ikony byla sejmuta druhotně vsazená dřevořezba. Pod dřevořezbu byl vymalován nový podklad, čímž vznikla zcela nová ikona Přesvaté Bohorodice.

Obraz Boha-Otce (Stvořitele) byl nalezen jako krycí prkno hlavního oltáře. Obraz byl značně poškozen a musel být proto restaurátorem Bohumilem Liznerem výrazně doplněn.

Objects in the church

There are 5 paintings that hang inside the church.

A painting of St. Nicholas – the Wonderworker: St. Nicholas is portrayed with a bishop's hat and a bishop's cane in the right hand. In his left hand he holds a closed Gospel book.

A painting of Jesus Christ – the Judge with the Mother of God and John the Baptist: the Mother of God and John the Baptist approach Christ to pray for humankind during the Last Judgement.

A painting of the Mother of God: a half-length painting of the Mother of God holding a sitting Christ in her left hand, the other hand makes an intercession gesture. Jesus Christ gives a blessing with one hand and holds a book in the other. A woodcarving that had at one point been added to the icon was removed. The woodcarving was then put over a newly-painted icon, which formed a brand new icon of the Mother of God.

A painting of God – the Father (Creator) was found to be serving as a cover board of the main altar. The painting was damaged and was restored by Bohumil Lizner who had to add large parts.



Ozdobou interiéru kostela je rovněž dvanáctiramenný bohatě řezbářsky zdobený lustr. Dřevěný lustr je kopií lustru dochovaného v interiéru chrámu v Jasině na Podkarpatské Rusi.

Původní částečně dochovaný mobiliář kostela byl nově doplněn originální historickou malovanou skříňí pocházející ze Slovenska. Tato skříň se stala předlohou pro nově zhotovované truhly, lavice, analože a stoly.

The interior of the church also holds a richly decorated twelve-arm wood-carved chandelier. The chandelier is a copy of a chandelier in a church in Jasina in Carpathian Ruthenia.

An antique painted wardrobe originally from Slovakia was added to what remained of the original furniture. The wardrobe also served as a model for newly made chests, pews, analogs, and tables.





Obnova sakrálního areálu

V roce 2013 započala příprava celkové obnovy tohoto sakrálního areálu. Během ní se podařilo vyvrátit o kostele několik tradovaných mýtů. Dendrochronologií bylo zjištěno, že trámy použité na stavbu kostela byly pokáceny mezi lety 1598-1607. Kostel je tedy o sto let mladší, než bylo uváděno ve starších pramenech. Navíc se prokázalo, že se nejedná o v literatuře zmiňované trámy z tisového dřeva, ale o dřevo jedlové.

Vlastní oprava areálu probíhala v letech 2016 – 2019. Ikonostas, oltáře a veškerý mobiliář byly převezeny do restaurátorských dílen. Kostel byl poté vystaven tzv. termosanci - po dobu šestnácti hodin byl interiér kostela zahříván na 55°C, čímž byl zahuben veškerý dřevokazný hmyz.

Zcela odstraněn byl šindelový plášť kostela. Poškozené tesařské prvky byly lokálně opraveny či zcela vyměněny. Při práci byly používány tradiční nástroje a technologie. Po dokončení tesařských oprav byl vnější plášť kostela zhotoven nově z modřínového šindele. Podlahy v interiéru kostela jsou rovněž nové. Pod nimi jsou skryty rozvody nově instalovaných technických zařízení.

Výmalba interiéru kostela a veškeré prvky mobiliáře byly kompletně restaurovány. Z trámů byl sejmut starý protipožární nátěr, čímž výmalba výrazně „ožila“. Z východního Slovenska byla do interiéru kostela dovezena historická

Reconstruction of the church site

In 2013, preparation works for a major reconstruction of the church site began. During this period, a number of myths about the church were debunked. Using dendrochronology, it was found that timber wood used to build the church was cut down between 1598-1607. As a result, the church is 100 years younger than was claimed in historical sources. It was also discovered that the wood is not yew (as claimed in literature) but spruce.

The reconstruction took place between 2016 and 2019. The iconostasis, altar, and all objects were taken to restoration workshops. The church then underwent a process called thermal wood restoration – the inside of the church was heated to 55°C for 16 hours. As a result, all wood-destroying insects were killed.

The shingle cover was removed. Damaged wood components were repaired or replaced. Work was done using traditional woodworking tools and technologies. Once carpentry repairs were finished, the outside cover was re-created from new larch shingles. The floors of the church are also new. Underneath the floors is wiring for newly-installed technologies.

The interior paintings of the church and all objects were completely restored. The old fire-stopping paint was removed from timbers, which resulted in colours brightening up. A historical painted cabinet was brought over from

malovaná skříň. Dle její podoby byly zhotoveny prvky nového mobiliáře (truhla, lavice, analogie – stolky pro liturgické knihy).

Aby nedocházelo k opětovnému postupnému poškození vnitřní výmalby a mobiliáře, byl objekt vybaven vzduchotechnickou jednotkou, která upravuje jeho vnitřní klima. Dále zde byl nainstalován bezpečnostní systém upozorňující na vniknutí nepovolaných osob a stabilní hasící plynové zařízení. Toto doposud ojediněle instalované moderní technické zařízení skryté pod vnějším pláštěm by v případě detekce kouře vešlo do objektu plyn, který by uhasil požár již v zárodku. Důmyslný systém ochrany by tak měl zabránit katastrofám známým z minulých let (2014 požár chaty Libušín na Pustevnách; 2017 úmyslně založený požár dřevěného kostela Božího Těla v Gutech). Veškerá technická zařízení jsou instalována tak, aby nenarušovala vnímání stavby a byla plně reverzibilní.

Dřevěné ohrazení kostela sroubené z dřevěných kuláčů krytých stříškou bylo provedeno zcela nově. Vstupní branka a samostatně stojící dřevěný kříž byly citlivě opraveny.

Eastern Slovakia. It was further used as a model for new pieces of furniture for the church (chest, pews, analogion – lecterns for gospel books).

To prevent further damage to the paintwork and objects, the building has been fitted with an air conditioning unit that controls the climate inside. Security and fire detection systems were also installed. In case fire is detected, this unique modern technology hidden behind the outside cover fills the building with gas that extinguishes the fire before it has time to spread. This system should prevent what happened during catastrophic fires in previous years (2014 fire of the Libušín cottage at Pustevny; 2017 arson of wooden church of Corpus Christi in Guty). All technical equipment is installed so as not to disrupt the appearance of the building and to be fully reversible.

A wooden fence made of logs with a roof installed is completely new. The entry gate and the standalone cross have been carefully restored.







HRADEC KRÁLOVÉ

Vydala: Hradecká kulturní a vzdělávací společnost, s. r. o.
s podporou Statutárního města Hradec Králové

Texty: Renata Veselá a Miloš Kudrnovský

Překlady: Filip König

Foto: Projekční atelier pro dokumentaci,
průzkum a obnovu historických staveb, s.r.o., Z. Puš, Fiftyfifty

Design a sazba: FiftyFifty kreativní agentura s. r. o.

Tisk: Dukase s.r.o.

Aktuální informace včetně otevírací doby a termínů komentovaných
prohlídek naleznete na **www.kostelsvatehomikulase.cz**